

Der er ikke plads til alle

At gøre nytte er alle menneskers legitime krav, men i dag er det sådan, at man kun kan noget, hvis man har en boglig tilgang til livet. Det betyder, at uudannede unge mænd risikerer at ende som den vestlige verdens proletariat.

Jeg gik i mine egne tanker i gågadens formiddagsmylder. Alligevel så jeg tydeligt, at han kom gående imod mig, med slidte kondisko og en stor vadsæk på ryggen.

- Hej! Du har vel ikke lige et par kroner til en bajer?

Den unge fyr kiggede direkte på mig og viftede noget af sit lange lyse hår væk fra øjnene. Jeg kiggede på ham. Han var ikke særlig høj, mager som en jagthund.

- Skal du ikke i skole?, spurgte jeg ham og kiggede på mit ur. Den var 12.

- Skole? Jeg har sgu ikke gået i skole, siden jeg blev smidt ud af 9. klasse, kom det stolt fra ham.

- Og nu er jeg 18.

Han lignede én på 30 år, da jeg kiggede nærmere på hans furede ansigt og de røde øjne.

- Hvad har du så lavet?, spurgte jeg ham, mens jeg begyndte at rode i mine lommer.

- Været sammen med vennerne, drukket og røget – og givet nogle af dem, jeg ikke har kunnet lide, en på hovedet!

- Hvad med arbejde?

- Arbejde? De gider ikke have mig – og så gider jeg ikke dem, kom det prompte, nærmest råbende fra ham. Han kiggede arrigt på dem, der gik forbi os.

- Hvor bor du?

- Nede på varmestuen hvis jeg altså ikke har karantæne. Han var noget anspændt og begyndte at blive utålmodig over mine insisterende spørgsmål.

- Nå du, jeg skal videre. Havde du en krone eller hvad?

Jeg beklagede. Han hilste kort og forsvandt så. Og hvad forsvandt han til?

Der var noget, der sagde mig, at den var helt gal, da jeg havde sagt farvel og var begyndt at gå videre. Når man i dag møder en ung mand, der forsøger at betle ” et par kroner til en øl, en kop kaffe eller en smøg”, kan det ikke andet end tages som et varsel om, at velfærdssamfundets omsorg ikke længere kommer til at nå ham. Og når man ikke er mere end de dér 18 år, så er det tidligt – alt for tidligt – at opleve dette.

Jeg har ikke til hensigt at prøve kræfter med en længerevarende socialpsykologisk disputats om de dybereliggende årsager til, at fyren er havnet i den situation. Om det skyldes resultatet af ” den sædvanlige historie”: (en traumatisk barndom med svigt på svigt, talrige institutions besøg tur – retur og en intuitiv skepsis mod alt, hvad der handler om autoriteter) eller noget helt andet – er altså i dette tilfælde – underordnet.

I stedet er det relevant at forholde sig til, hvordan det i fremtiden vil komme til at gå ham, og ikke mindst på hvilken måde samfundet i dag forholder sig til den gruppe, han tilhører. Det vil sige gruppen af unge mænd, der i kraft af deres evner ikke passer ind på nutidens højteknologiske og vidensbaserede arbejdsmarked.

Før i tiden kunne man jo slæbe sig en pukkel til ved at feje en gård, hjælpe til på et lager eller lignende og på den måde bidrage og gøre nytte, få sin løn og dermed opnå respekt og selvrespekt. I dag er de fleste manuelle funktioner med behov for mange medarbejdere afviklet, og de er erstattet

med maskiner, som kræver et minimalt mandskab, der til gengæld skal være indehavere af gode papirer.

Samtidig vægter arbejdsgiverne intellekt frem for instinkt hos ansøgere. Jeg kunne, for at sætte tingene på spidsen, benytte mig af det gamle ordsprog om, at ” har du penge, så kan du få, har du ingen, så må du gå” og erstatte ”penge” med ”eksamenspapirer med et fornuftigt gennemsnit”.

I slutningen af 1990’erne introducerede Socialdemokraterne ellers kampagnen ”Plads til alle”, men det meste er og har fra begyndelsen været pæne ord uden reelt indhold. Og virker det? Næ, stort set ikke.

Udsigterne for den stadig større gruppe af unge uuddannede mænd, der hver især besidder en masse kvaliteter men alligevel ikke har evnen til at matche arbejdsmarkedets krav, bliver derfor mørkere. En gruppe af potentielle arbejdstagere må af den grund leve af kommunal nåde og almisse i form af overførelsesindkomst og/ eller perspektivløs aktivering med afmagt og umyndiggørelse.

Som et resultat af dette har tendensen været en stigende kriminalitet, hvor motivet har været, hvad der kaldes ”den amerikanske model”. Det er en model, hvor motivet tilsyneladende mangler – og dermed forklares med ”kedsomhed” eller ” at der bare skulle ske noget”.

Samtidig bliver denne nederste socialgruppe også mere disponeret for vold, drikfældighed, junkfood, ordblindhed og selvmord.

De ressourcetsvage unge forholder sig til tidens samfundsudvikling ved at søge mod tryghed i det håndgribelige, normerne, rammerne, og traditionerne, som ret beset er ved at blive undermineret.

De står i kontrast til den ressourcestærke gruppe af unges evne til at håndtere tidens individuelle valg og den fantastiske frihed, det medfører. For nogle skaber forandringerne optimisme og begejstring og for andre utryghed og bekymring.

I begge tilfælde aktualiseres problemstillingen om forholdet mellem det enkelte menneske og det omkringværende samfund:

Hvad det er for nogle forhold, der får den enkelte til at føle sig tilpas - og hvad det er for nogle forhold, der skaber isolation og udstødelse af den enkelte.

Resultatet af disse gruppers forskellige vilkår medfører en marginalisering og kan på længere sigt betyde et splittet, polariseret samfund, hvor uuddannede unge mænd kommer til at fremstå som den vestlige verdens proletariat.

Hvordan kan vi som medmennesker bedst forholde os til en udvikling, der er ved at løbe af sporet?

Vi kan ikke i løbet af kort tid gøre de uuddannede uddannede, vi kan heller ikke ændre på den samfundsudvikling, som har været kraftigt medvirkende til, at denne stigende marginalisering finder sted. At ønske sig tilbage til fortiden er utopisk.

I stedet gælder det om at ændre på den gængse og herskende samfundsopfattelse, at man kun kan noget, hvis man har en boglig tilgang til livet. Dermed ændres holdningen, at dét at gøre nytte ikke behøves at sættes i sammenhæng med boglige kvalifikationer.

At gøre nytte er ethvert menneskes legitime og basale krav. Ved at sikre et rummeligt arbejdsmarked – hvor ” plads til alle” ikke bare er en floskel – kan vi dels højne livskvaliteten hos dem, som ellers er udenfor, og dels kan samfundet opnå en økonomisk gevinst, hvis man kan få ham fra gaden og varmestuen ind på arbejdsmarkedet. Men på et niveau hvor han kan være med, hvor han kan bidrage. Hvor han kan få succes. Hvis han vil.

Hvis der ikke snart sker noget, har vi skrækscenariet foran os. Så kan vi frygte, at der vil blive endnu flere af samme støbning.

Som ham den utilpassede unge mand, jeg mødte dér – i gågadens formiddagsmylder.